

Izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne.

Uredništvo in upravništvo
»Zarje«
v Ljubljani,
Dalmatinova ulica števil. 3.

Sprejemajo se le frankirani dopisi. Rokopisi se ne vračajo.

ZARJA

Socialistično glasilo.

Posamezna številka stane 1 Din.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom 4 Din mesečno.
Za Nemčijo 5 Din., za drugo inozemstvo in Ameriko 6 Din.

Reklamacije so poštne proste.

— Oglasi po dogovoru. —

Proletarci vseh dežel,
združite se!

V Ljubljani, v soboto dne 8. julija 1922.

Ne demagogija, resno
delo vodi k zmagi!

Zmešnjava v našem javnem življenju.

Za naše sedanje politično življenje je predvsem značilna razcepljenost na nebroj političnih strank in struj. Poleg socialistične stranke imamo še slov. ljudsko stranko, demokratsko stranko, samostojne kmete, narodne socialce, kočevske radikalce, Novačanove republikance in komuniste. V skoro vseh navedenih strankah pa se med seboj prepira javno ali skrito po več struj. Med demokrati obstoja očitno nesoglasje med mladimi, ki sedaj razpolagajo z vodstvom stranke in starini znanke „Slovenski Narod“. Sedaj pa se nam obetajo še demokratski disidenti znanke „Slobodna Tribuna“. Večina demokratskih volilcev — to so trgovci in hišni posestniki — pa ne mara za nobeno ceno teh struj in kuje načrte, kako bi ustanovili novo gospodarsko stranko. Med klerikalci je jasno opazovati Koroščevo, Sušteršičevo in pa „socialistično“ strujo. Tudi v drugih strankah se dajo ugotoviti več ali manj važna nesoglasja, ne izvemši našo socialistično stranko. Pri tem pa doktrine sodruga Bernota niti ne smatramo za posebno strujo. Pri naštevanju strank smo pa še čisto pozabili avtonomistično združenje gospoda Prepeluha. Poleg navedenih 17 ali 18 skupin pa imamo še eno stranko, ki obstoja iz ene same osebe in to je naš namestnik Ivan Hribar.

S strankami so torej Slovenci, ki jih je samo en milijon, dobro prekrbljeni in bi človek mislil, da si vsakdo lahko izvoli iz te bogate izbire stranko, ki odgovarja njegovim željam. V resnici pa opažamo, da znatno število volilcev zavrača vse stranke in število teh še neprestano narašča. Prorokujemo, da bo pri prihodnjih volitvah udeležba slabša nego je bila pri volitvah v konstituanto. To pojemanje zanimanja za javno življenje je vsekakor obžalovati.

Pred vojno smo imeli pri nas samo tri stranke, namreč liberalno, klerikalno in socialno demokratično. Samo v času volitev sta si liberalna in včasih tudi klerikalna stranka ustanavljali posebne pomožne stranke n. pr. kmetske, meščanske, gospodarske itd., s katerimi sta slepomišili in begali volilce. Po končanih volitvah pa so take stranke takoj zaspane.

Mislimo, da sta v glavnem dva vzroka učinila to izpremembo poli-

tične slike pri nas, namreč izprememba v mišljenju ljudstva, ki jo je povzročila vojna in pa nastanek nove države na razvalinah prejšnje Avstrije. Svetovna vojna ni samo ubijala fizično, ni samo morila teles, temveč je tudi bistveno vplivala na razvoj ljudskega mišljenja in čustvovanja. Odstranjevala je stare predsodke in nazore in ustvarjala je nove. Iz zgodovine nam je pa tudi znano, da je vsaka velika vojna ali drugača katastrofa, ki je zadela človeštvo, vplivala tudi na psihično razpoloženje ljudstva in je rodila včasih prav čudna ljudska gibanja. Opozarjamo na primer na flagelante in razne sekte skakalcev, ki so se pojavljale v srednjem veku. Ni se torej čuditi, da je tudi velika vojna katastrofa, ki nas je zadela, ne samo bistveno vplivala na ljudsko mišljenje, temveč tudi spravila iz ravnotežja ljudsko čustvovanje, vstvarila neko bolešno razpoloženje in povzročila propad javne morale in razne druge zablode.

Drugi razlog sedanji politični razcepljenosti pa vidimo v nastanku nove naše države. Naše predvojne stranke so temeljile na podstavi prejšnje avstrijske države in so se — kar je popolnoma naravno — bavile v bistvu v vprašanju, kako urediti razmerje njihovega interesa kroga do avstrijske države. S propadom Avstrije pa jim je izginil iz pod nog dotedanji temelj in sedaj se love po zraku in iščejo za ureditev svojega razmerja napram sedanji državi novih izhodišč in novih vidikov. Predvojna deviza klerikalne stranke „Vse za vero dom cesarja“ je prišla ob veljavo in sedaj balansira klerikalna stranka med monarhijo in republiko. Predvojno liberalno geslo „Vse za narodnost in svobodo“ našim sedanjim demokratom zlasti glede svobode nič kaj ne ugaja več in sedaj stikajo po novih „državotvornih“ ciljih, za katere se pa njihovi pristaši, zlasti trgovci in hišni posestniki, nič kaj nočejo ogrevati in čimdalje bolj kažejo znake nezadovoljstva.

Tudi mi smo postali iz nekdanjih socialnih demokratov socialisti. Pa ne samo glede imena, temveč tudi glede praktičnega programa bomo morali v marsikateri točki še izpremeniti svoja naziranja in jih prilagoditi sedanjemu času in sedanjim razmeram. Ni to lahko delo. Masa je sicer nagla v svojih izbruhih strasti

in nezadovoljstva, prav počasna in odporna pa je v prisvajanju in prebavljanju novih nazorov in novega mišljenja. Eno prednost pa ima naša stranka pred drugimi strankami: kljub nastanku nove države je naše načelo „Proletarci vseh dežel, združite se“ ostalo isto. Zato pa smo kljub

vsem težkočam, ki se nam danes vidijo skoro nepremagljive, lahko optimisti. Načeli mednarodnosti in razrednega boja sta onadva trdna temelja, na katerih sloni naša stranka in nam jamčita za to, da socialistična stranka ne bo propadla in ne more propasti.

Proračunska debata.

Ugodna trgovska bilanca in resnično ravnovesje v državnem gospodarstvu sta najvažnejši činjenici dobre valute in torej najboljše merilo gospodarskih razmer. Naša trgovska bilanca je še vedno globoko pasivna in imamo doslej le zagotovilo naših krmarjev, da bo ustalitev razmer izboljšala i to bilanco.

Prihodnje tedne bo posvetil parlament proračunski debati. Vlada je predložila parlamentu prvi proračun, in sicer — kakor pravijo — še dokaj ugoden proračun. Ugoden v tem zmislu, da bo vsaj prilično upostavljeno razmerje med prejemki in izdatki. Ker je proračun sestavljen v pravcu kapitalistične mentalitete, ker predstavlja vlada danes interese kapitalističnega razreda, zato je proračun v tej obliki za delavni razred nesprejemljiv, delavnemu razredu škodljiv in kvaren. In to iz dveh razlogov: proračun predvideva kritje tako, da bo prispeval k državnemu gospodarstvu prevelike, prehude dajatve delavni razred, do čim uživa kapital največjo zaščito in obrambo. Sistem indirektnih davkov, sistem izkoriščanja konsumentov slavi v proračunu svoje najgrše orgije. Vlada ne uvideva nepobitne resnice, da je gospodarstvo delavnega razreda danes pasivno. Vlada ne uvideva, da današnje mezde ne zmorejo niti današnjih cen in da bo katastrofalno vplivalo že samo povišanje železniški tarifov. Izvoznikar, ki mu gredo dobički v tisoče odstotkov, plačuje iste tarife, kot jih plačujejo konzuma društva, ki oskrbujejo najbednejše konsumente.

Vemo, da je vlada gluha za proteste delavnega razreda, gluha za vse, kar govori v prilog konsumentu. Predvsem, ker upa, da je obračun za to delo izključen, vsaj pa še jako daleč.

Škodljiv in za konsumenta nesprejemljiv pa je proračun tudi vsled tega, ker so državni dohodki namenjeni v prvi vrsti posedujočemu razredu in upošteva šele v drugi vrsti potrebe delavstva. Postavke za ministrstvo vojne in mornarice so

delavnemu razredu škodljive. Kajti delavstvo se dobro zaveda, da mu te postavke ne bodo donale prav nobene koristi. Nasprotno, te postavke nalagajo delavstvu še nov, v proračunu nepredviden krvni davek. Ne samo, da mora prispevati k vzdrževanju mornarice, še pripravljeno mora biti, da bo poklicano v vojaško službovanje, odtegnjeno zaslužku in družini. — Vsem je še v spominu, kako so reducirali postavke ministrstva za socialno politiko. Dasi le drobničine, so vendar te postavke, ti izdatki po mnenju vladnih strank tako obremenjevale državno gospodarstvo, da so črtali najvažnejše postavke in onemogočili vsako socialno-politično delo. — Furija štedenja v državnem gospodarstvu je šla pri socialnem skrbstvu tako daleč, da je postalo ministrstvo za socialno politiko navadna kreitura in postala vsled tega skoro odvečna. Kako naj vrši država svoje socialno-politične naloge, če nima kritja niti za resortni personal?

Buržuazija je mnenja, da se bo obvaroval meščanski družabni red le potem bajonetov, oborožene sile, ne pa potom socialno-političnega udejstvovanja. Zato je treba dati vojni vse, socialni politiki ničesar. Da je njihovo stališče pravo, da bo obramba lažja, zato inscenirajo konflikte, enkrat z Albanijo, drugič z Belgarsko. Kdor bo nastopal proti militarizmu, bo dobil odgovor: Še premalo imamo vojaštva, vsaj vidiš, da nas še vedno napadajo. Tako igro igrajo, da slepe in zavajajo v zmoto.

V meščanskem družabnem redu pač ne more biti drugače. Iluzijam se vda oni, ki meni, da bi mogli zastopniki delavnega razreda le pičico izpremeniti. Meščanski parlament ima meščanski mentalitet, njemu je ohranitev meščanskega reda najvišja maksima. — Delavnega razreda naloga je, da vrže ta sistem, strmoglavi ta red. Da do ustavitve socialistične družbe pa se pripravljamo in delajmo, ker le tako bomo prekržali račune kapitala. —

LISTEK.

Za ljudsko zdravstvo*.

Začasna delavska zavarovalnica za slučaj nezgode in okrajna bolniška blagajna v Ljubljani sta pričeli ob Miklošičevi cesti z gradnjo velikega modernega poslopja, ki bo služilo upravnim svrham obeh imenovanih zavodov, predvsem pa zdravljenju zavarovancev cele Slovenije. Poslopje bo dolgo 128, široko pa okoli 50 m, tako da znaša celotna ploskev s štirimi projektiranimi dvorišči vred nad 60.000 kvadratnih

* Z dovoljenjem g. ravnatelja okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani po referatu šef-zdravnika gospoda dr. Demeter Bleiweis-Trsteniškega. Uvod je napisalo uredništvo.

metrov. Zgradba ne bo luksuriозна, pač pa se bo pri njej vpoštevalo vse moderne pridobitve in izkušnje drugih enakih zavodov. Pri ocenitvi načrtov je ocenjevalna komisija priznala prvo darilo mlademu domačemu arhitektu Ivanu Zupancu pri stavbeni tvrdki Ing. dr. Miroslav Kasal v Ljubljani. Delo presojevalne komisije ni bilo lahko z ozirom na v izredno velikem številu dospele konkurenčne načrte, še bolj pa z ozirom na ekonomsko in smoteno izrabo prostorov ter na ne baš prebogata sredstva. Zdi se pa, da je komisija našla pravo srednjo pot, ki bo ustrezala vsem upravičenim zahtevam.

Poslopje bo z južne in severne strani dvo-, sicer pa trinadstropno, tako da se bo prav lepo podalo v okvir Miklošičeve ceste, ki bo s tem postala ena najlepših cest v Ljubljani. Pri izdelavi načrtov se je seveda

mislilo tudi na rentabiliteto zgradbe, vsled česar bodo služili vsi pritlični prostori ob cesti trgovskim svrham, ostali odvečni pa za stanovanj, pisarne itd. Za člane obeh imenovanih zavodov in njih svojcev pa so seveda najvažnejši tisti načrti, ki bodo služili njim samim in zaradi katerih sta se vodstvi obeh zavodov odločili do koraka, ki bo daleč zunaj mej naše države za zgled, nam pa v ponos. Ti načrti obsegajo razne ambulatorije, ki jih hočemo na kratko opisati.

Pri snovanju ambulatorija je bila vodilna misel, da naj se isti zgradi za več desetletij, in da za ohranitev in krepitev človeškega zdravja najboljše in najmodernejšje naprave še vedno niso predobre.

Glede bolniškega zavarovanja se je bilo ozirati na okolnost, da ima ljubljanska poslovalnica Okrajne bol-

niške blagajne že danes okroglo 16 tisoč članov, s svojci vred pa okoli 30 tisoč zavarovancev. Po novem zakonu o zavarovanju delavcev se bo to število znatno pomnožilo, tako da bo dobra polovica prebivalstva zavarovana za slučaj bolezni in nezgode. Na podlagi modernih izkušenj in pridobitev na polju javnega zdravilstva se zaradi tega v ambulatorijih ne bodo namestile le naprave, ki so potrebne za zdravljenje in odpravljanje že obstoječih obolenj, temveč tudi naprave, ki so iz preventivnih vidikov največje važnosti. Tu sem spadajo posvetovalnice za matere in dojenčke, za tuberkulozne in spolno bolne, pa tudi obsežne kopalne naprave, ki utrjujejo telo ter zbujajo in vzgajajo čut za snažnost. Snažnost pa je glavni temelj zdravja.

V zadnjem traktu levega dvorišča se bode nahajala blagajnična le-

S sprejetim proračunom bo prenehalo dvanajstinsko gospodarstvo. Položaj se bo izpremenil v toliko, da bo mogoče vsaj prilično uvesti v državno gospodarstvo gotov sistem. Doslej to ni bilo mogoče, ker ni nihče vedel, če bo v aprilskih

dvanajstinah še tista postavka, ki je bila v marcu. Ker bo devalvacija valute še napredovala, bo proračun skoro pretesen, preozek in bo prejal slej dokazal: da v nestalnosti ne more biti stalnega, določenega proračuna.

Divjanje fašistov na Tolminskem.

Italijanska socialistična stranka je po sklenjenem premirju številčno zelo narasla. Vračajoči vojaki so podvojili njene vrste. Uspehi socialne revolucije v Rusiji so zbudili v živahni italijanski fantaziji velik odmev. Socialistična stranka je na kongresu v Bolonji leta 1919. prešla v komunistično smer. Eden glavnih komunističnih glasnikov, Bombacci, je že v intervjujih z buržuaznimi časnikarji napovedoval skorajšnjo ustanovitev sovjetske republike v Italiji in je že v podrobnostih opisoval njeno ureditev. Začetkom l. 1920. so socialisti v Turinu že pričeli prevzemati tovarne v lastno obratovanje. Tedaj je pa italijanski kapitalizem posegel po samopomoči in je za gotov denar pričel najemati delomržno sodrgo, razpihavač v njej šovinistične nacionalne instinkte in se mu je v kratkem času posrečilo ustvariti iz nje organizirane in oborožene bande, ki so pod imenom narodnih zvez (fascio nazionale) prevzeli boj s socialisti in komunisti. Tako so nastali fašisti, ki danes terorizirajo Italijo. Takrat so začeli goreti delavski domovi po Italiji. Socialisti so bili naglo potisnjeni v defenzivo in marsikateri poveljni socialist je izdal rdečo zastavo ter je prešel med zmagovalce fašiste. In Bolonja, nepremagljiva trdnjava socializma pada na kolena pred fašisti. Italijanska državna oblast je vlačuga in je še sram ni državljanke vojne, ki že več kot dve leti divja po Italiji. Posebno hvaležno polje pa so dobili fašisti v okupiranem slovanskem Primorju. To nam pričajo požgani narodni domovi v Trstu in v Istri. Tudi nismo pozabili trpinčenja bednega istrskega ljudstva, ki je bilo za časa volitev pred očmi državnih oblastev izročeno fašistom na milost in nemilost. In ko so obupani naši ljudje v Merezgah posegli po samopomoči in so ubili enega fašista, so kraljevi karabinjeri gonili cele vrste naših mož vkleknjene v tržaške ječe. Kdaj pa je bilo

še slišati, da bi bili le enega fašista dali v policijski zapor? Goriške so se fašisti do sedaj kolikor toliko ogibali. Sedaj pa se je nesreča zgrnila nad Tolminsko. Italijani so namreč vrh Krna postavili nekak spomenik padlim alpinom. Ta spomenik je bil pred kratkim poškodovan. Ni še ugotovljeno, ali je spomenik strela razbila, ali so ga Lah nalašč poškodovali ali so ga razdrli pastirji, ki pasejo na krnski planini. Zaradi razbitja tega spomenika so se fašisti, ki so prišli iz Čedad in Vidna, z bencinom in bombami maščevali nad nedolžnim prebivalstvom Kobarida, Drežnice in Starega Sela. Požigali so hiše, vdiral so v cerkve, ljudstvo pa je preplašeno bežalo v gozde in v planine. Goreči senjaki na pobočjih pa so v tistih nočeh naznanjali dolinam nesrečo, ki je prišla nad Tolmince. Na trgu v Kobaridu je stal skromen spomenik, ki so ga postavili Kobaridci svoje mu rojaku skladatelju Volariču. Tudi nad njim so se maščevali in so ga razdrli do temelja. Na razvalinah spomenika pa so pri odhodu pustili list, da je to šele začetek...

To poročilo smo povzeli iz goriškega italijanskega lista, torej ni dvomiti o njegovi resničnosti. Ko čujemo take vesti, čutimo, da tudi naše delavstvo ne more ostati brezbržno. Kri ni voda. Pa že sam čut človečnosti nam veleva, da dvignemo svoj glas, ki naj se sliši tudi preko meje, naj zmaga pamet nad beštijo. Imamo pravico, da apeliramo na italijansko socialistično stranko, naj išče potov in sredstev, ki bi enkrat za vselej napravila konec temu sramotnemu divjaštvu. Če že naša vlada, zunanje ministrstvo in skupščina ne čujejo klicev našega mučnega rodu v Primorju, pa bodi vsaj povedano, da juoslovenski proletarijat sliši krik nedolžnih ljudi izza meje, ki jo je nenasitni imperijalizem zasekal v živo naše meso. Mi vam sedaj ne moremo pomagati, pa ne bomo vas pozabili.

Po celjski konferenci.

Umetni spor, ki je obstojal pol leta med ljubljansko krajevno organizacijo in tajništvom stranke SSJ, je celjska konferenca spravila s sveta. Konferenca se je vršila 28. in 29. junija; bila je burna, prisostvovali so ji ss. N. Divac in Lapčević kot zastopnika glavnega odbora, poslanci ss. E. Kristan, Golouh in dr. M. Korun. Ljubljanska krajevna organizacija na posvetovanje ni bila vabljena.

Kakor je objavil „Naprej“ danes teden, so bile na konferenci sprejete tri resolucije, katerih vsebina je v bistvu naslednja.

Ljubljanska krajevna politična organizacija se prizna kot sekcija

krajevne organizacije. Izključitev poslancev se ne vzame na znanje, ker razlogi za izključitev niso načelni. Ljubljanski krajevni organizaciji se naroča, da stori v enem mesecu napram stranki svojo dolžnost.

Naš tednik „Zarja“ bo izhajala dalje.

Sklepe mariborske konference, ki je sklenila, da se za nameravano mariborsko oblast osnuje samostojna politična organizacija ter izda zopet tednik „Enakost“ kot glasilo mariborske organizacije, je konferenca izjavila, da mora o teh reformah sklepati pokrajinski strankin zbor.

S temi sklepi celjske konference je rešen spor, ki je po nepotrebnem

razburjal strankino javnost. In če je spor dejansko odpravljen, potem je treba začeti tudi resno delati za socializem, za slogo in proletarsko solidarnost.

„Zarja“ bo tu v vsakem oziru storila svojo dolžnost.

V pojasnilo moramo še dostaviti, da je ljubljanska krajevna organizacija odračunala pokrajinski upravni prispevke tik pred izključitvijo za november 1921. O božiču pa je bil

v Trbovljih strankin zbor, kjer je bila organizacija izključena. Dne 5. januarja 1922 se je krajevna organizacija pritožila zoper izključitev in sklenila, da toliko časa ne bo več obračunavala s pokrajinsko upravo, da bo nje pritožba rešena. Sedaj se je vršila celjska konferenca in je napravila navedene sklepe, ki jih bo glavni odbor priobčil tudi ljubljanski izključeni organizaciji, ki še vedno obstoja in se podredi celjskim sklepom.

POLITIČNI PREGLED.

Demisija Dr. Žerjave. Že več tednov pisarijo časniki o Žerjavovi demisiji. Danes: demisija sprejeta, jutri: o demisiji se bo še razpravljalo itd. itd. Za nas je jasno le eno: Ministru Dr. Žerjavu je bil postavljen namestnik. Le namestnik more torej vršiti posle, kajti le on je odgovoren za poslovanje ministrstva za socialno politiko. Kljub temu je Dr. Žerjav neprestano vršil nekatere posle ministra, predvsem one, katerim je mogel dati politično ozadje. Nekorektnost napram namestniku, nedopustno napram ljudstvu. Pa kdo se v tem kaosu za to briga!

„Jutro“ obrača svoje blažene oči proti nebu. V soboto dne 1. julija je prodal g. A. Pesek svojo hišo, denarni zavod in dnevnik „Jugoslavijo“ delniški družbi, v kateri je tudi ravnatelj Jadranske banke, g. Čiro Kamenarovič, za 15 in pol milijona. Zato kupčijo se je pogajal tudi g. A. Praprotnik, a sklenil jo je g. Kamenarovič. Zaraditega „Jutro“ v nedeljski številki z dne 2. julija milo joka, da je sedaj dobila banka „Jugoslavijo“ v roke, ki da bo ogoljufala čitatelje na vse mogoče načine (tako se namreč članek razume) ter list zalagala s svojim denarjem v svoje spekulativne namene. Zakaj je čudna ta jeremijada? Zato, ker čitatelji še niso pozabili, kako so trije milijoni dobro služili demokratskim mladim.

Novi lastniki „Jugoslavije“. Gospod Pesek je dne 1. julija t. l. prodal svojo tiskarno Jadranski banki, časopis Jugoslavijo pa Jugoslovanskemu novinskemu delniškemu društvu v Zagrebu, ki ima v Zagrebu že svoj dnevnik „Slobodno Tribuno“. Okolo „Slobodne Tribune“ se zbirajo nekateri demokratski disidenti, ki se ne strinjajo z oficielno politiko demokratske stranke in pa nekateri drugi politiki, večinoma Dalmatinci in Primorci. Med njima se nahajata tudi Slovenca dr. Rybač in dr. Gregorin. So to zelo nacionalistično čuteči možje, ki osebno dosedaj niso dajali povoda za javne afere. Ta skupina hoče po svojem programu stati nad strankami, kar sicer radi verjamejo, ker jim manjka volilcev. Zahteva socialno pravičnost in je za sodelovanje vseh stanov. Je torej stranka male buržuazije. Nam ta skupina ni vnapotje, škodovati utegne demokratom, katerim bo mogoče odtegnila nekaj še vedno idealno mislečega uradništva, ki si še vedno domišljuje, da ne spada med proletarijat. Med posedujočimi stanovi pa verjetno ne bo dobila zaslonbe; naši industriji in trgovci nimajo nič smisla za take ideologije. Prav odločno pa svetujemo, da bi poskušali delati

pod kako navidezno socialistično firmo, ker se morajo že vnaprej vedati, da nobena delavska skupina njihove limonade ne bo hotela dolgo piti.

Stejičeva pomilostitev je povzročila spor med kraljem in vlado. Kakor je znano, je sodišče Stejiča pravomočno obsodilo na smrt in ga ministrski svet ni predložil kralju v pomilostitev. Kralj ga je pa pomilostil iz lastnega nagiba, ne da bi bil kaj vprašal ministrski svet. Ministrstvo je začelo energično pritiskati na kralja, da prekliče pomilostitev in dopusti, da Stejiča obesijo. Ni še gotovo, ali bo v prepiru za Stejičevo glavo zmagal kralj ali ministrski svet. Sedaj samo še manjka, da bi k temu sporu zavzel svoje stališče tudi še Stejič sam in bi odločil, katera stran ima prav. Kar se nas tiče, kličemo v tem slučaju: Kralj, ostani trd in naženi v soglasju s proletarijatom drzne vlastodržce!

Še ena k Stejičevi pomilostitvi. Spor med kraljem in vlado nam kaže bistveno razliko med stališčem vladarja v sedanji državi in v prejšnji Avstriji. Tam bi tak spor sploh ne mogel nastati in bi si noben minister zoper cesarjevo voljo še črhiniti ne bil upal. Zdi se nam, da hoče sedanja radikalno-demokratska vlada s tem slučajem statuirati kralju eksempl, da on nima v državi nič odločati in da niti nikogar iz lastne volje ne sme pomilostiti, čeprav mu ustava garantira to predpravo. Verjetno je, da mu hoče ista Pašičeva vlada, ki mu je zvišala civilno listo, sedaj pokazati svojo moč in ga tako ostrašiti, da se prihodnjič gotovo ne bo več upal kaj takega storiti. Bogme, mi Aleksandra ne zavidamo! Belgrajski listi vpletajo v afero tudi kraljico, češ, da je ona prosila za pomilostitev, in pomenljivo namigujejo, da se je že neka prejšnja kraljica, namreč Natalija, poskušala vtikati v javne stvari, pa se ji je slabo obneslo. Sedanja kriza naj bi torej pomenila tudi resen opomin kraljici, da je ona samo kraljeva žena in mati njegovih otrok. Če so naše misli pravilne, bi spor med kraljem in vlado imel globlji pomen in obžalujemo samo, da se vrši ta spor ob ubogi Stejičevi glavi. S tem slučajem se bomo bavili prihodnjič enkrat, ko bomo govorili o monarhiji in republiki, za danes hočemo samo konstatirati, da je parlamentarna večina oziroma ministrski svet tisti, ki dejansko vlada v naši državi in da je ta tudi kriv vsem našim žalostnim razmeram in odgovoren zanje.

Naši zemljoradniki. Zemljoradnik Voja Lazič je napadel proračun, ker ni vlada ničesar storila, da dvi-

Glede zavarovanja za slučaj nezgode ni bilo izgubiti izpredoč, da je njegova najvažnejša naloga, povrniti poškodovancu izgubljeno sposobnost za delo in tako ohraniti živi delovni kapital. Zaraditega se bodo v ambulatoriju namestile najmodernejše naprave za mehanoterapijo in za fizikalisko zdravljenje; neugodne rente, s katerimi je skoraj izključno operirala bivša avstrijska uprava, so le izhod za silo in ne morejo delavcu nikdar nadomestiti tega, kar je izgubil s svojo živo delovno silo.

Sredi upravnega posloplja bo v pritličju moderna, prostorna in pregledna poslovalnica, krita s stekleno streho, tako da bo v vseh njenih delih kar najbolje razsvetljena. Tu se bodo vršile vse manipulacije, kakor priglasevanje in odglasevanje članov, priglasevanje bolnikov, izplačevanje bolnin itd. tako naglo,

da bo kar najmanj zamude časa. Nad omenjeno stekleno streho se bode dvigalo do vrha poslopja prostorno štirioglato svetlobno dvorišče, ki ga bo obdajal širok hodnik. Krog tega hodnika bodo v I. in II. nadstropju nameščeni najvažnejši deli ambulatorija.

Iz foajeja poslovalnice se bodo vspenjale tako na levi kakor na desni le bolnikom dostopne stopnice do ambulatorija. Te stopnice bodo vodile na vsaki strani naravnost do obsežne splošne čakalnice, kjer se bodo bolnikom delili vrstni listki. V I. nadstropju bodo nameščeni: v levem prečnem traktu kirurgija, ki ji bo služila svetla operacijska soba, posebna soba za steriliziranje, kirurška ordinacijska soba in soba za instrumente in obveze; v desnem prečnem traktu zobozdravništvo, obstoječe iz posebnih

čakalnice, po ene sobe za zobnega zdravnika in zobnega tehnika ter zobotehnične delavnice. V zadnjem traktu se bosta nahajali na desni dve prostorni sobi za splošno medicino s skupno čakalnico, tako da se bodo lahko vršile paralelne ordinacije in bodo torej bolniki hitro prišli na vrsto. Na levi se bodo nahajale ordinacijska soba za okulista, ki bo služila obenem tudi laringologu ter snloah za one specialne stroke, ki potrebujejo za preiskavanje poedinih organov, kakor oči, ušes, nosa, žrela in jabolka tudi temnico. Poleg te sobe bo zborovalnica in knjižnica za zdravnike. Omeniti je, da bo štirikotni hodnik, s katerega bodo vsi ti ordinacijski prostori dostopni, sam tako prostoren, da bo opremljen z mizami, stoli itd.; tudi bo lahko služil čakajočim bolnikom. Direktno s tega hodnika, toda ločen s posebnimi

vratmi, bo na levi dostop k ordinaciji za dojenčce in posvetovalnici za matere, ki bodeta imeli lastno čakalnico. Ta delitev je bila potrebna, ker so otroci precej živahni in glasni in se tako prepreči vsako iritiranje ostalih čakajočih bolnikov. Na desni bodo vodila posebna vrata v oddelek za nalezljive bolezni, specialno za tuberkulozo in spolne bolezni, bodeta opremljeni vsaka s posebno čakalnico.

Iz prvega nadstropja bodo vodile v zadnjem traktu posebne, zopet le bolnikom dostopne stopnice v drugo nadstropje, kjer bo v tem traktu na levi nameščen Röntgenov oddelek s slačilnico, po eno sobo za obsevanje in slikanje ter fotografsko temnico. Na desni pa bo prostoren kemijsko-bakteriološki diagnostični zavod, ki bo imel lastno čakalnico. karna, obstoječa v pritličju iz čakal-

gne kvantitativno in kvalitativno produkcijo poljskih delavcev. V proračunu ni nobene postavke za podporo poljedelskim zadrugam. Ničesar ni ukrenila, da zagotovi zavarovanje zoper nezgode, za bolezni živine, poplave itd. Ni kreditov za kanalizacijo rek, za popravo bregov itd. in ni kreditov za pomoč v slučaju slabe letine. — Mermolja pa je govoril takole: Glavni vzrok slabega finančnega stanja v naši državi pa je pomanjkanje industrije v naši zemlji. Temu pa je glavna krivda, da je naše industrijsko delavstvo premalo produktivno. Dolžnost delavskih strank je, podučiti delavstvo, da nima samo pravic, ampak tudi dolžnosti ter da mora producirati toliko, za kolikor je plačano. Naš delavec je še danes v zablodi, v katero ga je zavedlo revolucionarno stanje ob prevratu. V naši državi smo potrebni kapitala — pa kruha in mesa, op. ur. — ki ga tudi za vzdrževanje delavcev nujno potrebujemo. Pobijanje kapitala, stavke in pasivne resistance pomenjajo sortiranje še onega kapitala, ki ga imamo v državi. Govoroma obeh zemljoradnikov dostavljamo besede evangelista Mermolje: Dolžnost vaju je, da ne uganjata demagogije za utrditev svoje pozicije!

Politična kronika. V Mostah pri Ljubljani je pri občinskih volitvah zmagala **mladoliberalna (?)** stranka. Demokratski listi pišejo, da je to dokaz propadanja klerikalizma. Seveda, če se bo borba proti klerikalizmu izvajala po receptu Žerjav-Praprotnik, bo izid občinskih volitev po celi Sloveniji enak kot je bil v Mostah. — Železničarjem, ki so tako srečni, da imajo v ljubljanski okolici svoje „vile“, je železniška uprava odtrgala draginske doklade. Vse te doklade bo železniški minister naložil v mladoliberalne banke. Obresti tega kapitala se uporabijo za izdajo romana „Hči papeža-Lukrecija Borgia“. — Kmečki poslanec **Mermolja (SKS)** je v parlamentu podal izjavo, da je industrijsko delavstvo **premalo produktivno**. Prihodnji teden bo menda predlagal, naj se delavni čas podaljša obvezno na 10 ur dnevno, zato pa se poslanske dnevnice zvišajo za 200 odstotkov. Glede **produktivnosti** mater bo menda podal poseben predlog, ker primanjkuje naraščanja. Z utemeljitvijo pomagamo mi: „Čim več naraščaja, večja brezposelnost, cenejša delavna moč“. Pa pravijo, da naši samostojneži niso veliki v svojih idejah? — V Beogradu se prepirajo o tem, ali je Sokol ali Orel bolj državotvoren. — Poslanec Majcen (samostojnež) na želi odpraviti celibat. Mnenja smo, da se da „zglihati“ in bi najbrže odpravil rajši osemurni delavnik kakor celibat.

Bolj na prste si bodo gledali porabniki v vladi. Radikalni klub je zahteval, da se ustanovi mesto državnega tajnika v ministrstvu za notranje zadeve. Ta tajnik naj nadzira vse delovanje demokratskega ministra. Tako početje bo možno dotlej, da bodo SHS arji tem ljudem na prste stopili in ne le gledali.

Irska ustava, ki jo je dobila dežela, vsebuje marsikako zanimivost. Ta ustava uvaja referendum in narodno iniciativo, predvideva pa tu-

di drugo zbornico, ki se ravno tako voli in v katero naj se vpošljejo predvsem zaslužni možje in žene. S 25. letom ima vsakdo volilno pravico. Vse predpise po rojstvu odpadejo. Vsak zakon se mora proučiti, če je v skladu s pogodbo med Angleško in Irsko. Posebno zanimivo pa je, da je pridržano izključno državi, izkoriščati prirodne zaklade. Izkoriščanje rudnikov, premogovnikov po privatnikih je izrecno prepovedano.

Kupčija. Ker je provizija za ameriško posojilo že na varnem, je začel ministrski svet zopet akcijo za nacionalizacijo tujih podjetij. Poseben odsek bo proučeval rentabilnost podjetij, svoj in državni interes. Kdaj bo dana prilika, da se bo odkrilo zagrinjalo nacionaliziranja v Sloveniji?

Katoliški nauk in smrtna kazen. „Novi čas“ piše prav lepo, da je smrtna kazen ostanek starih barbar-skih časov in se trka na prsi, da je **načelen** nasprotnik smrtne kazni. Ko smo pa hodili v šolo in se učili katoliške morale, smo zvedeli, da katoliška morala **načeloma** priznava opravičenost smrtne kazni. Sedaj pa res ne vemo, kaj je prav ali naj verjamemo „Novemu času“ ali katekizmu.

K atentatu na nemškega zunanjega ministra Rathenaua. Iz preiskave je razvidno, da so povzročili atentat na Rathenaua nemški nacionalci in prejšnje monarhistične veličine. Zlasti dolže Helffericha, ki je hujškal s svojimi govori že dalje časa. Dasi so atentatorji ubežali, so jih sedaj izsledili. Morilci so bili častniki. Imena treh krivcev so Tchow, Fischer in Knauer, ljudje od 21 do 25 let. Zarota je široko zasnovana: domnenjenih je bilo še mnogo umorov onih mož, ki se zavzemajo za obstoj republike, med njimi tudi socialist Ebert (predsednik republike) in Scheidemann. Nemški proletarijat zna ceniti republiko, zato je z vso odločnostjo nastopil za obrambo republike s stavko, shodi, manifestacijami in zahtevo, da vlada ukrene najstrožje odredbe proti reakcionarnim zločincem. Pripomnimo tukaj, da proletarijat zahteva zakone v zaščito države proti reakciji, dočim je pri nas vlada uvedla zakon v zaščito države v obrambo reakcije. Toraj je to povsem nekaj drugega, ne pa enakega, kakor pripoveduje „Jutro“. Nemške politične in strokovne organizacije vseh struj so složne in podpirajo zahteve, ki so jih stavili zaupniki obratnih svetov. Politična stranka zahteva razpust državnega zbora in nove volitve. Strokovne organizacije pa formulirajo svoje predloge takole: 1. takojšnja reorganizacija državne brambe, policije, justice, državnih in občinskih oblasti, kjer morajo imeti vpliv republikanci; 2. takojšnje pomiloščenje vseh jetnikov, ki so bili obsojeni zaradi dejanj zoper monarhiste; 3. obtožbo vseh krivcev, ki so duševno ali drugače pospeševali reakcijo ter njih zatvoritev; 5. politične stranke so dolžne sodelovati s proletarijatom pri demonstracijah proti reakciji po celi državi ter je demonstracije smatrati kot začetek boja proti reakciji v parlamentu in zunaj njega.

zadnjega trakta na desnem dvorišču. Ta kopalnica bo dostopna tako iz poslovalnice, kakor iz ceste, ker se namerava to toli potrebno napravo dati splošno na razpolago, tako da bo n. pr. dopolndne dostopna zavarovancem, popoldne pa, če bo prosta, občinstvu sploh ali narobe. V prečnem traktu bodo vodile stopnjice v prostorno dvorano, v kateri se bode nahajalo deset kadnih in nekaj pršnih kopelji. Vsaka kadna kopel bo imela poseben predprostor z ležiščem pripravami za slačenje itd. Koncem te dvorane bo vhod v zdravilno kopelji. Tu bode predvsem slačilnica s kabinami, poleg nje ležalnice, kjer se bodo posetniki odpočili ali ogrevali po vodnih procedurah; dalje prostor za masažo. Na levi bo sledilo posebno umivališče za noge v obliki majhnega plitvega basina, dalje prostor za električne kopelji in

Delavske stranke se dalje obvezujejo, če bo potrebno ustanoviti delavsko vlado in skupno izvesti volitve. Ako bi se vlada protivila tem zahtevam, se bo prisilila k odstopu. — Samozavest in disciplina nemškega proletarijata je tukaj velika in na mestu. Nemški proletarijat je že nekajkrat nastopil in je žel vedno uspeh, ker je discipliniran in idejno vzgojen. Velika nevarnost družji nemški proletarijat vsakokrat, čeprav je tudi tam več bolj ali manj radikalnih struj, ki so vse velikopotezne in zavedne. Tudi sedaj bo rešil Nemčijo pred monarhistično reakcijo proletarijat! — Pri nas pa puščamo kri svojim sobojevnikom in pravimo, da delamo za — svetovni socializem, za emancipacijo proletarijata.

Vstop nemških neodvisnih socialistov v vlado. V dopisu, ki ga je poslala socialno demokratična stranka v Berlinu neodvisnim socialistom se poudarja, da se ne more izvesti v obrambo in zaščito republike nobenih enegičnih ukrepov, dokler nima vlada močne republikanske večine in je navezana iskati stikov na desno in levo, da se uzakonijo njeni predlogi. — Vsled tega je pozvala socialna demokracija neodvisne socialiste, da vstopijo v vlado. Neodvisni socialisti so odgovorili, da so z ozirom na sedanji položaj pripravljene razpravljati o vstopu v vlado ob pritegnitvi vrhovnih organizacij. Tozadevna pogajanja potekajo povsem ugodno in povoljno.

Konferenca v Haagu. Litvinov je pojasnil na seji subkomisije za kredite kreditne zahteve Rusije, ki so deljene v štiri kategorije. Za transportne kredite, všteti železnice, vodne ceste je potrebnih 1050 milijonov zlatih rubljev, za poljedelstvo 924 milijonov in za trgovinske kredite pa 300 milijonov zlatih rubljev.

DNEVNE VESTI.

Naročnikom.

Nekateri naročniki še niso poslali naročnine kljub temu, da so prejeli položnice. Prosimo, da vsi takoj pošljejo dolžni znesek. Z današnjo številko je izšla šesta številka „Zarje“, ki s svojo vsebino dokazuje, da je potrebna. List je nekoliko preresen, pravijo nekateri, toda tisti naj vedo, da je vprašanje proletarske emancipacije najbolj resna stvar in da more stranka računati le z resnim delom, z resnimi ljudmi, z resno organizacijo in z resnim programom. Škandalske afere, obrekovanje in podtikanje ter osebni kultus prepustimo ljudem, ki hočejo z demagogijo loviti množice. V tem zmislu bo „Zarja“ delala vbodoče, pač pa ne bo opuščala, da primerno ožigosa vse grde afere, korupcije, demagogije in druge take dogodke, ki imajo namen škodovati proletarskemu razredu ali ga varati.

Mirko Kopač — mrtev. Minulo nedeljo popoldan je utonil v Blejskem jezeru dijak tehniške fakultete v Ljubljani Mirko Kopač, sin narodnega poslanca sodr. Josipa Kopača. Pokojnik je bil sin, v katerega sta stavila stariši svoje najboljše nade.

Krediti naj se razdele na tri leta, vendar mora biti prvi obrok večji kot ostali. Tem zahtevam odgovarja narodno premoženje, ki je znašalo v zadnjem mirovnem letu 540 milijard, celokupni dohodki pa so znašali 12—15 milijard.

Krasin o ruskih problemih. „Daily Express“ poroča iz Haaga, da je odgovoril Krasin tamošnjemu poročevalcu, da Nemčija sama ne more pomagati Rusiji. Nemčiji ne manjkajo samo sredstva, marveč tudi pogum. Krasin se je pesimistično izražal o izglelih Nemčije in o obnovi. Nemci prodajajo Rusiji le proti gotovini, celo Stinnes in velike grupe so se obotavljale sklepati pogodbe. — V razgovoru s poročevalcem „Tempsa“ v Rigi je rekel Krasin, da bo sovjetska vlada dovoljevala inozemcem le produkcijske in trgovinske koncesije. Mešanih trgovskih družb, v katerih bi imel inozemski kapital večino, pa ne bo dopuščala. Kredit je brezpogojno potreben za sovjetsko vlado, takojšnje priznanje pa je drugotnega pomena.

Sodrug Georg Vollmar umrl. V Monakovem je umrl sodrug Jurij Vollmar dne 30. junija po daljšem bolehanju. Vollmar je bil rojen v Monakovem 7. maja 1850. Po poklicu je bil častnik, leta 1877 je prevzel uredništvo draždanskega socialističnega glasila. Večkrat je bil državni in deželni poslanec ter jako bojevita narava, ki ga je policija preganjala in zapirala zaradi političnega delovanja. Bival je kot urednik nekaj časa tudi v Švici in Parizu. Desničar je postal šele začasa zakona proti socialistom. Vollmar je bil izbojen ljudski govornik, ter je s svojimi nastopi, ki jih je imel proti radikalnemu delu, sijajno uspeval. Imenovali so ga „nekronanega bavorskega kralja“.

Bil je zvest član Sekcije SSJ v Ljubljani ter „Svobode“, pri kateri je marljivo sodeloval. Utonil je takorekoč pred očmi svojih staršev; oče njegov je skočil trikrat v vodo — zaman. Čez četrte ure ga je voda naplavila — mrtvega. Lahko si je misliti, kako strašno je to učinkovalo na že priletra stariša. Prvikrat je oče skočil v vodo, ne vedoč, da rešuje svojega sina, storil je svojo dolžnost le na klic, da se je nekdo utopil. Utopljenca so še isti večer prepehali v Ljubljano. Pogreb je bil v torek dne 4. t. m. popoldan od številni udeležbi vseh krogov; zlasti profesorski zbor in dijaštvo so bili številno zastopani. Sekcija S. S. J. Ljubljana je položila na krsto venec z napisom: Naj počiva v miru, mladi borec! Rodbini s. Kopača izrekamo iskreno sožalje.

Molimo za magistratno koalicio... Z dne 5. julija t. l. se je pričel pobirati po ljubljanskih gostilnah in kavarnah občinski davek, v gostilnah po 22. uri po 50 para, v kavarnah pa po 23. uri po 25 para. Ta davek nazivlje „Jutro“ z dne 5. julija **Rupnik-Kocmurjev davek**. No, to še ni tako hudo, če „Jutrovci“ delajo

nice, dispenczijskega lokala, laboratorija ter materialne shrambe. V podzemlju, dostopnem po posebnih stopnjicah, bo veliko skladišče za zdravila in klet za gorljive tvarine. Lekarna ne bo le zavarovancem iz Ljubljane in okolice oddajala zdravila, temveč bo tudi centralna zalog za one medikamente, ki jih bo blagajna razpošiljala lekarnarjem in svojim ambulatorijem. Tu sem spadajo n. pr. zdravila v obliki komprimiranih tablet, ki jih je blagajna že sedaj uvedla. Je to zdravilna oblika, ki se odlikuje s posebno učinkovitostjo in trpežnostjo, ki pa ima tudi z ekonomskega vidika velike prednosti.

Naravnost novost za Ljubljano, ki je v tem pogledu precej zaostala, pa bo, obsežno in moderno kopalnišče, nameščeno v svetlem visokem podzemlju prečnega in deloma tudi

dva prostora za kopanje v toplem in vročem zraku. Na desni parna kopel, obstoječa iz dveh prostorov. Na koncu bo uvrščena prostorna sobana za razne zdravilne prhe in posebne zdravilne kopelji n. pr. za pol-kopelji s frotiranjem, svetlobne kopelji itd. Nekoliko vzvišen nad to sobano, dostopen po nizkih stopnjicah in arhitektonski posebno ugodno rešen bo zaključek kopalnice, v katerem bode na desni basin z mrzlo, na levi pa basin s toplo vodo. S kopalnico direktno v zvezi bode pralnica in likalnica za perilo.

Nad kopalnico se bodo nahajali v pritličju prostori, namenjeni predvsem onim, ki so poškodovani vsled nezdod, pa tudi bolnikom sploh. Tu bodo 13 in pol metra dolga in 6 metrov široka Zander-dvorana, v kateri bodo nameščeni najmodernejši mehanoterapevtski aparati. Poleg

dvorane bo slačilnica, dalje po ena sobana za elektroterapijo in za helio terapijo (obsevanje s kremensko svetilko, z obločnicami itd.). Omeniti je še, da se bo eno stanovanje v hiši priredilo kot bivališče za one zavarovance, ki bodo iz drugih krajev prihajali v Ljubljano uporabljat kopelji, mehanoterapijo itd.

Že ta kratki pregled dovoljno kaže, kako skrb polagata oba imenovana zavoda na zdravstveno vprašanje. Svojim zavarovancem in delavstvu, iz katerega črpa naš narod vedno iznova svoje moči, bodeda nudila vse ono, kar bi morala naša prestolnica iz higijenske potrebe že imeti. S preventivnimi merami pa bodeda dvignila ljudsko zdravje sploh.

brezplačno reklamo za osebe. Hujše bi bilo to, če bi ta „velikanski“ davek bogati „Jutrovci“ odobraval, kajti to bi nas uverilo, da je davek obremenil ravno manj imovite sloje. Najduhovitejšje je pa, da so „Jutrovci“ statistično dokazali podražitev piva za 20 odstotkov, kave na za 25 odstotkov, a pozabili so izračunati še, za koliko odstotkov se vsled tega davka podraži šampanjec, vino v buteljkah in druge podobne tekočine za „boljša“ grla. Seveda „Jutrovci“ ne povedo, da velja podražitev šele po 22. uri zvečer. Gospoda pokrajinskega namestnika prav lepo in nujno prosimo, naj davek ukine za teden dni, da bodo „v teh vročih dneh, ko se použije nekaj več okrepčil“, mogli trpinčeni ljubljanski konsumentje dovolj namočiti svoja grla. Občinski siromaki, naj pa le ostanejo v bedi! — Demagoštvo!

Rupnik-Kocmurjev davek kratki spanje „Jutrovcem“ zato, ker je kolicija v občinskem svetu ljubljanskem sklenila, naj se dohodki tega davka stekajo v ubožni sklad. Ljubljanski ubožci naj torej še naprej bolj in bolj stradajo, zakaj „Jutrovci“ jim ne privoščijo niti višjih miloščin. Seveda, če bi se dohodki tega davka stekali v mladoliberalne banke, potem: Hosana! Vsem opozicijskim poslancem v parlamentu in občinskem svetom v Sloveniji priporočamo, da glasujejo samo za take davke, ki se stekajo v liberalne banke. Tudi ljubljanskimi ubožcem polagamo na srce, naj prekolnejo ta davek, ker ne gre v liberalne banke. Potem bo en hlev, en pastir in ena blagajna za — „kmečki fond“ — in sreča!

Vročina. Vročina vpliva neugodno na naše ministre. So „tečni“ kot brenclji, se „vikajo med seboj in ustvarjajo vladne krize. Ti ljudje so pač nestrpni napram vsakomur, nedostojni napram narodu, neobzirni tudi napram najožjim pristašem.

„Jutro“ je dobilo izvršno poročilo, da je trgovska bilanca češke zunanje trgovine za leto 1921 aktivna, ker izkazuje sledeče številke: uvoza je bilo za 22,4 milijarde, izvoza pa za 27,3 milijarde kron. — Češka trgovinska bilanca je torej ugodna, kakor bilanca kmečkega fonda. Je tudi naravno. Na Češkem „osvečajo“ vladinovi pažnjo trgovinski bilanci, pri nas pa Žerjavovci kmečkemu fondu. Izrek: pri malem je treba začeti, je še vedno veljaven.

Obiski. Poletni čas je čas obiskov. Čas konferenc, manifestacij in slavnosti. Meščansko časopisje napoveduje pajzračnejše obiske in slovesnosti. Obiskovali nas bodo meščanski sloji vseh mogočih držav. Uveriti se bodo mogli, da vrši pri nas meščanska družba brezhibno vojo nalogo. Izkorišča se po vseh straneh, beda pritiska na delavni razred z vseh strani. V tem pogledu se bodo mogli marsičesa naučiti in marsikaj videti.

„Kultura“. Narod piše: Nedavno se je ustanovil v Novem Sadu Goethejev klub, ki naj bi širil spoznanje klasikov. Ker pa Novosadčani tega kluba niso sprejeli s posebnim navdušenjem, so ustanovili Masarykov klub, ki bo zbiral vse slovanske ideologe. Pika. —

Kukovčev napad na ljubljanske zdravnike. Dr. Kukovec je govoril na shodu v Razvanju tudi o zdravstvenih razmerah v Sloveniji. Tabor je prinesel v torek dobesedno vse, kar je govoril dr. Kukovec o zdravstvu. Napad je tako vehementen, tako besen, da ga v razmišljanje podajamo v izvlečku. Dr. Kukovec je rekel: Za Slovenijo je odobreno to, kar so ljubljanski strokovnjaki zdravstva svojemu ministru predložili, ker je vse sprejel, kar so zahtevali. Če so v Ljubljani preračunili, koliko se bode rabilo povprečno za bolnike in povprečno število bolnikov in drugo režijo, tedaj se ne more vzeti resno, ako se v gonji zadnjih dni vpije, kako se bodo bolnice zapirale, kako bodo bolniki stradali itd. Ali namerava sanitetna uprava v Ljubljani porabiti proračunske dohodke za tekoče izdatke ali ne namerava? Če namerava, tedaj je bojazen krize bolnic očitno neutemeljena. Če pa hoče porabiti, kar bi

morala dati za bolnike, za pokritje 20 milijonov dolga, tedaj naj pa to pove, ker se mora tako upravo pravočasno napoditi. Dalje pravi, da je videl v Belgradu, da se zaradi nelojalnosti namerava pustiti Slovence, da delajo na svojo odgovornost kar hočejo, če bi tudi res bolnice zapirali. Tega stališča pa dr. Kukovec ni mogel odobriti in sicer: ker ljudstvo, ugled Slovencev in države ne sme trpeti zaradi nesposobnosti in hudobije pokvarjene inteligence. V tem tonu se glasi ves napad. Zdravniki bodo gotovo tudi odgovorili, prepričani pa smo, da v dostojnejšem, inteligentnejšem tonu. Gotovo pa je pozabil dr. Kukovec eno: bolnice so živele, so živetarile z dvanaestinami, proračun pa se je izdelal na podlagi cen leta 1918. To je pozabil, zato je njegov napad ne le neokusen, revolverski, marveč tudi napačen. Sicer pa bo treba naučiti tudi dr. Kukovec, da bo te tedne, dokler bo še poslanec, razpravljaj o takih stvareh stvarno ali pa molčal. Na ta način si pota v štajerski separatizem gotovo ne bo ugladil!

Zdravniška zbornica. Sanitetni svet za celo Kraljevino je obravnaval na eni zadnjih sej o prednešem zakonskem načrtu za zdravniške zbornice. Po daljši debati so sklenili, da mora pregledati osnutek še strokovnjak - pravnik, da ne bi nasprotnost zakon o zdravniških zbornicah ostalim zakonitim predpisom. — Zakonita, interesna zastopstva so nujna. Nujna, ker morejo postati predhodniki gospodarskega parlamenta.

Nov odbor. „Narod“ poroča — seveda izvirno, originalno, da je ustanovljen poseben odbor, ki ima započeti akcijo v korist narodnim kulturnim delavcem, osobito, da se jim vštejejo gotova službena leta. Predsednik odbora je šef demokratske stranke Ljuba Davidovič. Bo to uredila posebna pragmatika? Za marsikakega „narodnega kulturnega“ delavca pa bi bilo treba skrajšati službeno dobo.

Dobro sredstvo proti lakoti. — Mongolski poslanik grof Deba je izročil sovjetski vladi v Moskvi dva zaboja opija, ki mu ga je poslala njegova vlada, da ga izroči sovjetski vladi, ki ga naj porabi proti lakoti. Pacijent namreč po zavživanju opija zaspi in ne čuti lakote. Dobro bi bilo, da bi se tudi v Belgradu kak tuji poslanik spomnil in naprosil svojo vlado, da podari belgrajski vladi par zabojev opija, ki bi ga nujno rabila za železničarje, rudarje in druge delavce.

Čudna sanacija. Časopisi poročajo, da izkazuje Narodna banka dne 15. junija 4748 milijonov dinarjev novčanic v prometu, torej za 58 milijonov manj nego v prejšnjem izkazu. K temu pristavljajo, da se **polagoma saniramo.** — Delavci pa, ki morajo preživljati družine, čutijo, kako dan za dnevom narašča draginja. Ne vemo, ali je višjo draginjo smatrati tudi kot sanacijo (seveda, za trgovce) ali pa smatrajo kapitalisti naraščajočo draginjo kot sanacijo za svoje žepe.

Železničarska zavarovalnica zoper nezgode v Ljubljani se je preosnovala z dnem 1. julijem 1922 na podlagi zakona o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922 Uradni list številka 62/22 v ekspozituro osrednjega urada za zavarovanje delavcev. Interesenti se opozarjajo, da naslavljajo odslej dalje vse dopise na naslov: „Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu, izpostava II v Ljubljani, Cankarjevo nabrežje 3/II.

Koncert v Narodni kavarni priredi v soboto dne 8. t. m. „Svoboda“. Začetek ob poldevetih. Vstop prost.

Naročajte „ZARJO“!

Kulturni vestnik.

„Kres“. Včeraj je izšla 9.—10. številka „Kresa“. Vsebinsko je ta številka posebno bogata in raznovrstna. Med drugim objavlja tudi odlomek iz slovečega Dostojevskijeva romana „Bratje Karamazovi“, „Veliki inkvizitor“, ki je po vsem kulturnem svetu zbudil veliko pozor-

nost vsled svoje velikanske duševne sile in globoke ideje. V njem je prišel še enkrat in stopil med ljudi v človeški podobi Jezus v dobi inkvizicij rimsko-katoliške cerkve. V njem opisuje Dostojevskij, kako je cerkev potvorila Njegov nauk po ustih Velikega inkvizitorja. Jezus še enkrat govori človeštvu svoj nauk. — Vsebina te številke je naslednja: A. Cerkvenik: V verigah; F. M. Dostojevski: Veliki inkvizitor; Zachar Š...ik: Pravljica iz vzhoda; Angelo Cerkvenik: Prostitutka Zoša; V. Tauferjeva: V borbi za obstanek; Noč ob kresu; Tone Seliškar: Temnordeča potonika; Naša pot; Žabja vas; Pogreb; R. Golouh: Misleci socializma; Platon. — Vestnik: Telo vadba. Šport. Vestnik „Svoboda“. Ženski vestnik. Otroški vestnik. Književnost. — Slike: Karel Marks, Avgust Bebel, Trupla lakoti umrlih ruskih otročičev. Rusko dete umira pred zaščitenim pragom, Pevski zbor „Svoboda“ v Mariboru. — Vsem, ki niso že naročniki „Kresa“, priporočamo, da postanejo, oziroma da si vsaj nabavijo to številko, ki je tudi sama zase velike književne vrednosti. Letna naročnina znaša 160 K, posamezna številka kot dvojna 32 K.

Gospodarstvo.

Nova industrija. Kakor smo zvedeli, namerava družba Böller v Kapfenbergu kupiti Majdičev mlin v Jaršah, ki je pred kratkim pogorel, ter zgraditi tam tovarno za vagone in druge kovinske izdelke. Prav je tako; naši slovenski kapitalisti bi prav gotovo ne prišli na to misel, ker so prekonservativni in razumejo samo izsekavanje gozdov in kvečjemu zgrade kako vodno žago ali kak nepotreben mlin. Veliki mlini, kakor je bil Majdičev v Jaršah, niso pri nas posebnega pomena, zmožni konkurirati hrvaškimi in banaškimi mlinom, ki imajo žitnice pri rokah.

Strojne tovarne in livarne v Ljubljani. Akcijski kapital tovarn znaša 15 milijonov kron, čistega dobička je izkazal 1.863.926:01 kron. Vsekakor je za tako „vzorno“ vodstvo dovolj.

Glasovi naših prijateljev.

Protest mariborske okrož. strokovne komisije. Z ozirom na notico v tretji številki „Zarje“ glede „neznanega človeka“, ki je predložil v Mariboru znano celjsko resolucijo smo že v peti številki povedali svoje stališče. Oseba označba ni bila na mestu, čemur je bilo pa vzrok to, ker se nam ni sporočilo, kdo je bil predlagatelj resolucije. Poznali smo celjsko resolucijo, da je denuncijant-

ska, ter nismo pričakovali, da bi jo predsednik stavbinske organizacije mogel predlagati in zagovarjati, preden se je prepričal o resničnosti nje vsebine. Izjavo s. Lebiča v 142. številki smo označili v 5. številki „Zarje“, kar se krije tudi s protestom okrožne strokovne komisije mariborske, preden smo prejeli protest komisije. S stališčem okrožne komisije se mi popolnoma strinjamo in ga bomo upoštevali. Spominjajo pa naj se ob tej priliki sodrugi tudi, koliko laži in obrekovanja ter sumničenj se je zlivalo zadnje mesece na glave raznih sodrugov. V organizatoričnem delu je potrebna najmanj, če ne odkrita zvestoba in prijateljska ljubezen, vsaj lojalna poštenost. V tem oziru soglašamo s protestom in smo na vaši strani.

Več sodrugov nam je poslal dopise od Savinje in dolnje Save glede na razprave v „Napreju“ in „Zarji“, ki so bile objavljene zadnje tedne glede stranke in posameznih zaupnikov. Vsi ti dopisi obsojajo najodločnejše način dotičnega boja, kakor smo ga obsojali tudi mi ves čas, odkar izhaja „Zarja“ in tudi že prej. Ker je celjska konferenca napravila glede spora v stranki gotove sklepe, prenehamo s temi polemikami. Obljubujemo pa, da bomo zastopali tudi vbodoče povsem stališče vseh teli cenjenih dopisnikov.

Studenec pri Mariboru. Novo ustanovljeno gasilno društvo v Studencih je priredilo dne 20. junija za god bakljado z godbo svojemu načelniku in županu občine Studenci s. Kalohu. Slovesnost se je izvršila v jako lepem in dostojnem redu ob sijajni udeležbi tukajšnjega prebivalstva. Ta prireditve je pa zdržila ljudi okolo „Straže“, ker je bila namenjena slavnosti prvega socialističnemu županu občine Studenci. Poročilo v „Straži“ št. 72 z dne 23. junija je bilo neresnično, ki je imelo namen oblatiti župana in načelnika gasilnega društva. Med našim gasilstvom vlada zaradi tega ogorčenje proti takemu poročanju. Dopisniku pa svetujemo, da naj si stvari drugič bolje ogleda, da mu ne bo treba pisati neresnice — v dobri veri ali pa namenoma.

Dr. Žerjav in sv. Štefan.

A: Ali veš v čem sta si podobna dr. Žerjav in sv. Štefan?

B: O tem pa res še nisem razmišljal!

A: Sv. Štefana so judje kamenjali, Žerjava pa Kamen-arovič. — Komar.

Izdajatelj in odgovorni urednik dr. L. Perič. Lastnik Konzorcij „Zarje“. — Tiska tiskarna J. Blasnik naasl. v Ljubljani.

ZAHVALA.

Povodom nenadne tragične smrti našega iskreno ljubljene sina, oziroma brata

MIRKOTA

nam je bilo izkazanih toliko izrazov sočutja in sožalja, da nam je nemogoče se zahvaliti vsakemu posebej. Predvsem se zahvaljujemo g. ministru pokrajinskemu namestniku Ivanu Hribarju, ministru kraljevega dvora gospodu dr. Jankoviču in gg. oficirjem kraljevega dvora za sožalne izjave in posredovanje, da nam je bil dan na razpolago kraljev avtomobil, s katerim nam je bilo mogoče prepeljati ljubega nam pokojnika z Bleda v Ljubljano. Prav posebno zahvala gg. zdravnikom gg. Benediku in Deglerja za njun trud pri rešilnih poskusih. Zahvaljujemo se nadalje g. predsedniku narodne skupščine dr. Ribarju, klubu socialističnih poslancev, imenoma gg. poslancema Etbinu Kristanu in Vojinu Brkiću za sožalne brzojavke ter g. županu Tomanu na Bledu za osebno izraženo nam sočutje in njegov trud. Najlepša zahvala g. dr. Karlu Hinterlechnerju in gg. dijakom-tehnikom za sožalne izjave, darovane vence in šopke ter udeležbo pri pogrebu. Hvala tudi vsem časnikom, ki so se v tako toplih besedah spominjali tragičnega dogodka, ljubljanski sekciji SSJ za darovani venec in za številno spremstvo pokojnika k večnemu počitku. Hvala končno vsem, ki so nam izrazili svoje sočutje in nas tolažili v trenutkih naše največje bolesti.

JOSIP KOPAČ, narodni poslanec in rodbina.